

Előzetési feltételek:
helyben házhoz hori-
va vagy vidékre pos-
tán külvé
Egész évre . . . 6 frt — kr.
Félévre . . . 3 — —
Negyedévre . . . 1 — 50

Hirdetések díja:
□ ez-ötvenként
3 kr. Kere-kedők és
gyárosok külön ar-
kelyezményben re-
szesülnek. Bélyegdíj
30 kr.

Nyilttér sora 20 kr.

KÖZÉRDEK

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI LAP.

Megjelenik hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap.

Szerkesztői iroda

kiadóhivatal:

Cirner és Lingner
Magyar-utca 2 sz. a,
hova egy a lap szelle-
mi részét illető köz-
lemények, mint az
előfizetések és hird-
tetések bementesen
küldendők

Kéziratok nem adat-
nak vissza.

Magyarság, szabadelvűség és béke.

(A kormányelnök szerdai beszéde.)

Budapest, január 15.

Józan, becsületes és világos a miniszterelnök válasza Apponyi Albert grófnak részletes beadványára. Bánffy Dezső báró, nem ugyan, mint ezifra szónok, hanem igenis, mint helyét derekasan megálló parlamenti debatter és mint céltudatos, okos államférfi, mélyreható sikert aratott szerdai rögtönzött beszédével.

Kijelentette, hogy, miként Apponyi, ő is kívánja a békét, azaz a parlamenti tárgyalások békés folytatását. A választások tisztaságának biztosítására vonatkozólag kereken kimondja, hogy nem ismeri el a választási visszaélésekre vonatkozó panaszok jogosultságát.

Természetes. — ugymond — hogy a választások alkalmával a szenvedélyek hullámai magasabbra csapnak, főleg most, amikor egy párt van keletkezében, amely az ország belső békéjének s törvényes intézményeinek felforgatására törekszik.

Mindamellett szükségesnek tartja, hogy a választói szabadság biztosítására egyes

intézkedések történjenek. Komolyan kívánja elsősorban, hogy a kuriai bíráskodásról szóló javaslatból törvény váljék.

Ami a választási eljárást illeti, a kormányelnök azt hiszi, hogy igen sok abból, amit Apponyi kívánt, megvalósítható lesz. Amit azonban Apponyi a tisztviselők beavatkozásáról mondott, az nagyon is meggondolandó. Sok benne a jogosultság, de nagyon messze ebben a dologban elmenni a nemzeti érdekek veszedelme nélkül nem lehet.

Végül kijelentette, hogy a békeajánlatot abban az értelemben, mint már újévi beszédében kifejtette, most is elfogadja, s ha ennek sikere lesz, az csak az országnak lesz érdekében . . .

E hét szerdaja határozottan Bánffy báró napja volt — mindamellett, hogy előtte Apponyi gróf szónokolt. A miniszterelnök tiszta, precíz és tapintatos kijelentései az egész Házra láthatólag jó benyomást tettek. Előzékeny volt a részletekben, hajthatatlan az elvek körül.

Ezt a beszédet nem nehéz, de nem is szükséges sokat kommentálni. Használati utasítás, az olvasni tudásnak va-

lami különös mestersége nem szükséges a megértésére. A kormány álláspontja sohasem volt korrektebb és elfogulatlan emberre meggyőzőbb.

A választási eljárás körül néhány helyen előforduló „erősebb hullámcseppek”-at a kormányelnök nagyon helyesen a néppárt túlzásaival motiválta és igazolta. Mindamellett nem zárkozik el az Apponyi által javasolt sok részletes intézkedések egy részének elfogadásától, ami csak a mellett szól, hogy egyrészt a kormány is szíven hordja a választások tisztaságát, másrészt meg maga is komolyan óhajtja és akarja a millenáris békét.

Még csak azt a részét emeljük ki a Bánffy báró beszédének, melylyel a tisztviselőknak a választási aktusba való befolyásának olynemű korlátozása ellen, mint Apponyi kontemplálja, határozottan tiltakozott, mert ez a korlátozás „a nemzeti érdekek veszélyét” jelentené. Vajjon erre tud-e Apponyi kadenciát, mely megállja a helyét? . . .

Bánffy báró szerdai beszéde formailag szerencsés, tartalmilag minden ízében magyar, szabadelvű és amit mindnyájan óhajtunk, igazán a békét szíven hordó.

TÁRCZA.

Egy ismeretlenről.

Hányszor borongtam rajtatok, merészen
Főnyúló boltok, ódon, bús falak!
Őrök dóm, mélynek mindenik kövéről
Egy-egy esodát, legendát mondanak!

. . . Az építő pihen lenn; néha éjjel,
— Összeszedve a zörgő csontokat,
Osonva párkányúton, tapintja:
Ha rendben-e? ha minden úgy maradt?

Innen szólt a hős szerzetes! Szózatja,
Mint szakadó tüzeső, megeredt, —
S a népeket fölgyújtva, elragadva
Toborza a keresztnek sereget.

Ott a boldog szűz képe — rég' időkből!
A mélynek jószágos dbrázatán
Megváltó könny csillant föl, ha esenge,
Ki büneit megbánta igazán.

— De im, mi ez? Ugy megbüvöl e látmány!
Nézik, merengve nézik szemeim:
Az oldalhajó mélyén — ott a képnél —
E bájos arczu lányka térdein!

Szép nagy szemét lehunyja, — ah, mily alkony!
Dús hajzatán az éj is oly közel!

Meg-megcsillámlik foga gyöngysora, mint
Bübbajos ajka halkán esdekel.

Mint a virág kelyhéből kél az illat:
Imádság a lelkéből úgy fakad!
Könny nem csillan föl most amott a képen;
Mosoly deríti a szent ajkakat.

A kép, igen, mosolyg, a gazdag oltár
Derengni kezd; maguk a bús falak,
Oszlopfő, karzat, függők — e sugárzó
Lényt megsejditve — mind mosolyganak.

Az angyalképletek fenn összesugnak,
És támad ott egy játszi fúvalom;
A nagy szentegyház minden rejtékéhez
Száll abból egy lehelet, elhalón.

Egy elhaló lehelet száll hozzám is!
— Ah, lelkeim tisztán érzé ihletét!
Egy pillanatot, s a bájos gyermek eltűnt! . . .
Mindem komor megint, minden setét . . .

Albert Iván.

Apa és fiu.

Történeli rajz.

Irta: Maróthi János.

Kegyetlen hideg idő vala. A korotnoki országra kiállított őrszemek a lobogó tábor-tűznél se tudtak fölmelegedni. Potyogtak a

kővé fagyott varjak, mint a jégeső. De honvédek — e dicső honvédek — tarték az istentelen idő viszontagságait a szent cél érdekében! S ha a csákó a fejükre is fagyott, a magasztos érzemények nem fagytak ki belőlük soha! És ennek köszönhetünk annyi sok diadalt, világraszóló dicsőséget, melylyel nem sok nép dicsekedhetik a földön.

Néhány napi fegyverszünet állott be. A főcsapat másfelé kalandozott, csak egy kis töredék — vagy százötven ember — ütött tábor Korotnokon, e kis hegyi faluban, közel Branyiszkohez. Előre küldték őket, mert hire járt, hogy az osztrákok egy kémlő csapata erre veszi majd útját, de mindaddig esendes volt a környék. A lakosság nem vett észre bujkáló előőrsöket, ágyudőrej se hallatszott a föld alól s a honvédek nyugodtan pihenhették ki a mozgalmas napok fáradalmait.

Javarésztük a helység kocsmájában gyülekezett össze és egy kis borozás mellett lelkesezéssel, hévvel beszéltek meg teendőiket. Azután mulatott ki-ki, ahogy tudott. Őt szal cigány el-elhuzta a gyönyörű alföldi nótákat s a legények három tiszttel vegyest, csöndesen daloltak a hegedű siró hangja után. A hatvan esztendő Bajmoky honvédkapitány is köztük volt. Egvedt ő nem érezte

Nem a kormányon és nem a szabad-
elvű párton fog mulni, hogy a millen-
niumi béke létre jöjjön. Járuljon hozzá
a nemzet érdekében minden párt.

Ha nem lesz béke, hát lesz küzdelem.
De üdvös eredménye ennek is
minden esetre lesz. Jó lélekkel, nyugodt
táborban, mint valaha, bizhatjuk
hazánk jövőjének nagy munkáját a kor-
mánya.

A m. kir. belügyminiszter Pásztor Gyula
M.-Ujvár nagyközségbe anyakönyvvezető-
nek nevezte ki megbizta N.-Lak, M.-Káptalan
és Felső-Ujvárra nézve a házassági
anyakönyvvezetéssel.

A magy. kir. kereskedelemügyi miniszter
55476 sz. a. körendeletében a gőzkazánok
megvizsgálását a m. kir. államépítészeti hi-
vatal helyett külön, avégre kinevezett gépész-
mérnökre bizta. Vármegyénk területére e-
czélra Brust Ignác gépész-mérnököt ne-
vezte ki.

A m. kir. belügyminiszter jóváhagyta vár-
megyénknek egy új aljegyzői állás rendsze-
resítésére vonatkozó határozatát, 850 ft
fizetéssel és 150 ft lakbérrel, mely állás a
márciusi rendes közgyűlésen lesz betöl-
tendő. Együttal kedvezően intézkedett a bel-
ügyminiszter vármegyénk felterjesztésére a
főszolgabíró hivatalos irodabére s általában
tárgyában, 150 frtot engedélyezvén e célra
mindenik főszolgabíró részére. Eddig ugyanis
a főszolgabíró 200 frtból volt köteles saját
szállását és a hivatali helyiségeket is kibé-
relni, fűtessel, világítással, irodai szerekkel
stb. ellátni, mely kedvezőtlen helyzetet most
segítve van.

A m. kir. belügyminiszter 112481—95. sz.
a. a régi 10 krajczárosok bevonása tárgyában
a következő körendeletet bocsátotta ki: A
pénzügyminiszter ur megkeresése folytán
felhívom a törvényhatóságot, hogy a törvény-
hatóság területén ismételtlen hirdettesse ki,
míszierint a folyó évi december hó 20-án

magát jól a zajos társaságban. Némán vo-
nult egy sarokba s az asztalra könyökölve,
két tenyerébe temette fejét. A tisztesség-
tudó magyar fiúk látták vén felebbvalójuk
keservét — talán tudták is, mért busul? —
s meghalkították éneküket. Bajmoky ezt
észrevette.

— Vigadatok csak, — szolt hozzájuk —
ne törődjétek velem. Én majd akkor viga-
dok, ha kivont karddal verem a taktust az
ellenség között. — Azután melléjük huzó-
dott és kocintott velük. A tüzes erdélyi bor
fölhevítette mindnyájukat és szinte égett al-
tuk a föld, annyira szerettek volna ütközetbe
menni.

Egyszerre apró, meg-megújuló roppanás-
kat hallottak messziről. Rögtön tisztába jöttek
azzal, hogy az osztrákok rábukkantak heve-
nyészett táborukra. Rémülten ugráltak fel a
padokról és lázas sietséggel kapcsolak fel
kardjukat és nehéz puskájukat, mire hirtel-
len megnyilt az ajtó és a rajta besiető ör-
szem lihegő, elakadt hangon adta tudtukra,
hogy itt van az ellenség vagy 80 emberből
álló czirkáló csapatja, mely a völgyben tá-
borozó honvédekre tört.

A felzgatott mulatozók hangos riadalom-
ban törtek ki. Jól esett nekik, hogy majd
kedvük szerint garázdálkodhatnak az ellen-

92675. sz. a. kiadott pénzügyminiszteri ren-
delet szerint az ausztriai értékű 10 kros-
ezüst váltópénz a magánforgalomban fize-
tése csak 1896. évi december hó 31-ig
fogadandó el, hogy az állami pénztárak és
hivatalok ezeket az érmekeket csak 1898. évi
december hó 31-ig fogadják el, s végül,
hogy 1898. évi december hó 31-ke után
ezek az érmekek sem névértékben, sem anyag-
értékük megtérítése mellett többé sem fize-
tésekképpen el nem fogadhatók, sem át nem
váltathatók. Budapest, 1896. december 30.
A miniszter helyett: Latkóczy Imre s. k.
államtitkár.

A dákó-román eszmék keletkezése.

(E) A fővárosi lapok a lefolyt heten rövi-
den jelezték, hogy a belügyminiszter a Buda-
pesten tanuló román egyetemi hallgatók
önképzőkörének, a „Petru Major“-nak,
működését betiltotta, mert tagjai önművelő-
dés helyett politikával foglalkoztak.

Alkalmoszerűnek tartjuk ezt most felem-
lítani, mert az egyesület czime, vagy jobban
mondva neve: „Petru Major“, történelmi-
leg érdekes épp a mostani „memorándum-
os“ időkben, mert akinek nevét a buda-
pesti oláh ifjak egyesületük nagyobb diszité-
sére használták, egyike volt azoknak, kik a
dákö-román eszmék megteremtői voltak.

A mult században még hire-hamva sem
volt a dákö-román aspirációknak; román
honfitársaink még nem vallottak magukat
büszkén „Traján utódainak“; egy ne-
hány rajongásra fogékony elmének kellett
születnie, hogy eltévelyegve a tudomány la-
birintusában, hamis önértékelésből a mult fényes
emlékeit önhatalmulag felhasználva, hamis
alapon, hamis eredetet adjon egy népnek,
melynek a dicső Róma lakóihoz edeskevés
közé volt, mintha bizony a mult egyedül ele-
gendő volna arra, hogy valamely népnek mai
lételetét jogosultá tegye.

A jelen század első évtizedéig senkinek
sem jutott eszébe románjaink közül vitatni,
hogy ők Rómának utódai, a mai kor „ro-
máiak“, tehát őket kell illesse Európa
egész kelete is, mint jogos és törvényes
utódot.

ség között. Azután sorba állottak és Bajmoky
kapitány vezénylete alatt óvatosan kivonultak
a csapásokból, amerre az őrszem mutatta
az utat. Egy idejig hajlott derekkal futottak
fölfele a hegyi uton, azután hirtelen hasra
vágódtak és nesztelenül kusztak a fagyos
talajon előre. Föl se vették a csikorgó hi-
deget.

Végre elértek a magaslatra, ahol óriási
sziklák védtek őket. A réseken át baj nél-
kül lövöldözhetek volna a völgybe, de nem
tették, mert Bajmoky megtiltotta. Ez az
ügyes kapitány megbízott egy futárt azzal,
hogy a felőrai közelben táborozó tartalék-
századot vezesse le a tisztásra, hol kényel-
mesen körül foghatják a kemekeket. Csak ak-
kor fognak ők is innen fölülről támadni,
kötőben veszte vannak. Mert az ellenséges
esaprt a 200 főt is meghaladta, nem pedig
80 főt, mint ezt az őrszem mondta.

Ennek a helyes taktikának meg is volt a
kívánt eredménye. Honvédeink a sziklatö-
bök mögött egy órai kinteljes várakozás
után, fagytól felig megdermedve, meghallot-
ták a három puskalövést, mely jelezte, hogy
a tartalékosok megérkeztek a völgybe.

Huszonhat durranás felelt erre s az osz-
trákok közül kilencz arccal bukott a hóba.
Megkezdődött az adáz küzdelem. A golyók

Az elsők, kik a fenti tételt felállították,
kik a románokat a rómaiaktól leszármazók-
nak vallják és Magyarországot a Dunáig, Er-
délyt egészen, mint a rómaiak örökségét, a
románok részére követelték: Sinkai György,
Major Péter és Klein Sámuel voltak.

Es majdnem hihetetlen, e három ember,
kiknek egyike sem oláh származású, sőt a
két előbbi magyar nemes család ivadáka, e
három ember rendszerezi és alapítja meg a
dákö-román aspirációkat.

Sinkai kiváló tehetség, fogékony lélek, ki
Rómában az ókori emlékek szemlélete és
tanulmányozása által jut azon gondolatra,
hogy a műtörténelmi emlékek felhasználásá-
val az oláh és latin nyelvi hasonlatosság ut-
ján a román nép eredetét a rómaiakra vissza-
vezetni lehet; Klein a rendszeresítő és Major
ez eszme kifejezésre juttatója, szívós, kitartó
és munkás jelleg és noha közepes tehetség,
— ki Sinkai eszméit csak feldolgozza, újat
nem teremt, eredeti gondolatai nincsenek —
mégis a nagy Dácia ábrándjának megalapí-
tója ő, mert épp szívósságánál fogva, kitar-
tóan, lankadatlanul fáradozik, munkálkodik,
hogy Sinkainak eszméi elterjedjenek és életre
kapjanak.

E három férfiú állította fel az összes dákö-
román eszméknek kiinduló pontját és a mos-
tani nemzetiségi mozgalomnak alapját képező
azon elvet:

„Erdély legrégibb lakosai a románok, kik
Traján császár gyarmatosaitól származnak,
őket illeti tehát a föld tulajdonjoga, annak
birtoka és kormányzása.“

Az eszmét Sinkai adja, annak terjesztését,
ápolását Major vállalja magára; 1812-ben je-
lenik meg a román irodalom történetében kor-
szakot alkotó „Istoria despre incepu-
tul Romanilor in Dacia“ cz.
műve, mely ugyan Majortól magától egy ere-
deti eszmét sem tartalmaz, hanem egyszerűen
Sinkai „Kronikájá“-nak egyszerű má-
solata és eszméinek reprodukálása, de övé
az érdem, hogy ez aspirációk elterjedést
nyertek. Már a jövő évben, 1813-ban, hogy
a keltett érdeklődést fenn is tartsa, kiadta
„Istoria Bisericei Romanilor“
czimű művét.

sívitottak, a kartácsok ezer darabban puk-
kantak szét a légben és elszánt csatakiál-
tások hasították végig a természet esődjét.
Bajmoky és társai biztos helyen végezték
munkájukat; csak apró füstfellegek mutatták,
hogy merre vannak. Odalenn pedig véres
harcot vívott a két kicsiny sereg egymással.
Egyenlő kitartással küzdöttek s ez ideig
még gyanítani sem lehet, hogy ki lesz a
győztes? A honvédeknek nagy segítségökre
voltak a hegyről lövöldöző bajtársak, s ezekbe
vetették minden reményüket.

Azonban ez sem tarthatott örökké. Baj-
mokyék kifogytak a golyóból és nem tudták
mit műveljenek. Már csak egy-két durranás
hangzott felülről, míg lenn a küzdők kard- és
szuronyviadalra keltek. Az osztrákok ez-
alatt észrevették a Bajmoky kised seregének
rejtekhelyét és megtalálták az oda vezető
keskeny utat. Tizenkét vállalkozó ember rögtön
kivált az ellenség soraiból és fölfele tar-
tott. Bajmoky éppen az utolsó lövésre ké-
szült, mikor elhangzott egy közeli puska-
lövés s a mellette álló őrmester halva bukott
lábai elé.

— Fölfedeztek! Utánam! — ordítá két-
ségbeesetten és nyilsebesen rohant a hegyről
lefele, a felkuszó osztrákokkal ellenkező
irányban. Huszonnégy embere lélekszakadva
követte.

Igy tehát Majort illeti a főérdem, hogy a Rómában keletkezett eszmét irodalmi működése, papi szereplése és szónoklatai által istápolta és terjesztette; ő a dákö-román ábrándok szülő apja.

Ez érdemeinek elismeréséül — bizonyára a közös haza iránti szeretet, testvériség és egyenlőség jelzésére, vagy talán annak hangztatására, hogy a mostani román fiatalság is osztja a plagizátor Major eszméit — választották az egyetemi román ifjak önképzőkörük jelölésére Major Péter nevét.

A negyvenes évek közepéig a Sinkai által feltalált, Major által reprodukált eszmék csak terjedtek, és természetesen az ezek által jelzett irányban az eszme kezdett tágulni, bővülni, badarabbnál badarabb ábrándok, követelmények léptek fel árnyékában; a tulajdonjog szentsége, szerzett jogok igazságossága mind ez alapokra vezettetek vissza, és már csak azon az egy alapon, hogy ők a rómaiaknak jogos és törvényes utódai, Erdélyben a tulajdont, birtokot követelték maguknak. Ez eszmék kifejezésre jutottak a külsőségekben is; hisz emlékezhetünk még mindnyáján a „római praefekt és tribunokra”. Valóban a műtnek minden szomorúsága mellett is önkénytelenül mosolyognunk kell, ha rá gondolunk pl. „Prodán római praefekt-re. Oda vezették ez eszmék a népet, hogy már külsőleg is rómainak képzelte magát, és ez eszmék hatásának tulajdoníthatjuk a 48-iki szomorú eseményeket nálunk Erdélyben.

1848-ban nyers erőszakban nyilvánultak Major eszméi, de az alapelv még csak az volt, hogy visszakívánták a volt római örökséget.

1845-ben keletkezett, de csak a kiegyezés után jött tényleg létre a „dákö-román” elvek másodikika:

a „magyarosítás” vádja.

Ezt sem fedezte fel román, hanem szász. Erdélyben a magyarosítás vádjával először Roth Lajos hírlapíró lépett fel. És amint Major egyszerűen elsajátította Sinkai elveit, úgy a dákö-román eszme hívei is kapva-kaptak az új fegyveren és élén az 1838-ban Baritz által alapított „Gazeta Transilvania”

lappal kezdtek minket román részről is támadni és a magyarosítás vádjával illetni.

Ez újabb támadásnak eredménye lön, hogy az eredeti dákö-román eszme első pontjához hozzáfűződött a magyarosítás vádja is.

Ezen eszmék szolgálatába szegődött első sorban a román sajtó, mely azokat kifejteti, terjeszteni és azok végrehajtását eszközölni célozza, és ez időtől fogva tündezik fel mindjobban a nagyzás vágya. A szomszéd kis királyságot tekintik jövőjük megalkotójának, és azt remélik, hogy mint egykor Róma kis területéről világhatalomra tett szert, úgy az ő világhatalmuk is Bukarestből induland ki és határait csak a Lajta és a Feketetengeter képezendik, s ekkor a föld kerekességén élő összes románok egy nagy Románia lakói lesznek és a római nép dicső múltjához méltó leend a román nép dicső jövője is.

Hogy e czél eléréssék, fenn kell tartani a népet, óvni minden asszimilálástól és tüzzel-vassal kell küzdeni a képzelt magyarosítás ellen.

Ez eszmék alaptalanságát azonban a mai korig kellően bebizonyította a művelt Európa komoly tudománya. Sinkai, Major eszméje ma már csakis történeti szempontból érdekes, azt művelt ember komolyan számba sem veszi, és valamint az egyházi téren a mult századokban fegyverül használt hamis pápai leveleket és pápai bullákat a történész csakis érdekességéből veszi bírálata alá, annak igazolására, hogy mire képes az elvadult, elkeseredett küzdelem és fanatizmus, — úgy Major működése is csak annyiban érdekes már ma, hogy a tudományokban való tévelygés mily képtelenségek és történeti igazságokkal ellenkező badarságok teremtésére vezethet.

A magyarosítás vádjának alaptalanságát bizonyítja a mindennapi élet, törvényeink és hazánk alkotmányának szabadelvűsége.

A dákö-román eszmék azonban még élnek, — napról-napra akad hívójuk, szószólójuk — de amint minden alaptalant és jogtalant megsemmisít maga a népek életét vezérlő sors, úgy el fogja söpörni ezeket is és a jövő nemzedék már csak mint népünk életében volt beteges kinövését fogja tekinteni.

A harc már-már az ellenség javára dőlt el. Egy fiatal lovastiszt közülök végső erőfeszítéssel osztotta halálos kardcsapásait és harcias bátorsága s daliás tartása után legjobban kivált az osztrákok közül.

Mikor ezt Bajmokynak megpillantotta, hörgő ordításba tört ki. Még a lég is megrengett tőle. Arcza elsápadt, lábai meginogtak, aztán hirtelen megrázkodott, erőt vett magán s villogó szemekkel pillantás alatt kikapta egy közlegény kezéből a puskát, czélezott és a lovastiszt — látszólag a kis ellenséges csapat vezetője — jajszó nélkül bukott le lováról.

Ez eset váratlan fordulatot adott a küzdelemnek. A honvédek lelkesült éljen kiáltással rohantak újból előle. a gyáva ellen pedig, látván főhadnagya vesztét, örült futásnak eredt, utközben lehánnya magáról puskát, kardot és minden egyéb czók-mókot, mely megakadályozta volna menekvésében.

A kimerült és felényire leapaát magyar század teljes dicsőséget aratott.

A hold fehér sugarai kísérteties fénybe öltöztették a csatatér szomorú képét. Időközben a főserg is megérkezett Guyonnal Korotnokra, ki a főtisztekkel egyetemben a harc színhelyére vonult és halkán suttogott azokkal. Holmi kitüntetésről volt szó, melyet Bajmokynak szántak.

... A halottvivők csendben jártak-keltek megtelt saraglyáikkal ...

— Hol a kapitány? — kérdé egy ezredes és körülnézett az összetiport veres hómezőn, míg megpillantotta a keresettet, ki egy halottra dőlve, keserves könyeket hullatott.

A tiszt megdöbbenve közeledtek feléje: — Az istenért, mi lelte önt, bajtárs?!

— A fiamat siratom, kit én magam öltem meg!

A kérdők néma meghatottsággal vonultak tovább. Hagyták az apát a fiuval.

Csak azután jutott eszükbe ez a történet, melyet mesélni hallottak valamikor, hogy Bajmokynak volt egy daliás fia, ki oktalanságból egykor átlépett az ellenség közé, mert egy osztrák főtiszt leányával kötött szerelmi viszonyt.

Mikor másnap Bajmokynak feltűzték az ezüst koszoruba foglalt nemzetiszín szalagot, mint kitüntetést, tompa hangon mondta a körülállóknak:

— Nem sajnálom, hogy fiam gyilkosa lettem. Sőt akartam is az lenni. Mert előbb a haza, aztán a szerelem ...

Másnap, 1849. február 5-én, kivívták a fényes branyiszközi szuronydiadalt, melyben Bajmoky dicső halált szenvedett.

A megyei közigazgatási bizottság gyűlése.

A f. hó 8-án Zeyk főispán elnöklete alatt tartott gyűlésen jelen voltak a választott bizottsági tagokon kívül: gr. Bethlen Sándor, Moldován János kanonok, br. Kemény Endre, Szalánczy Lőrincz, br. Kemény Géza, Zeyk Kálmán, Gr. Teleky Domokos és Zeyk Gábor kimentettek elmaradásukat. Az alispán a mult deczember hónapról bejelenti a tisztújítást és Damó Vilmos főszolgabírónak általános részvétet keltő halálát. Dr. Varró L. adott elő több vámtügyi és kihágási felebezést. Gáspár János tb. főjegyző előterjesztésére m. becei Vass István kivételes nősülési engedély iránti kérése ajánlólag terjesztetett a m. kir. honvédelmi miniszterhez. Reinbold Olivér m. kir. pénzügyigazgató jelentése szerint mult deczember hónapban 116.076 frt 78¹/₂ kr egyenes adó folyt be, az egész évben pedig 700.286 frt 36 kr, mely eredmény az 1894. évinél 13.793 frt 53 krral kedvezőbb. a hátralék 585.097 frt 86 krt tesz. Hadmentességi díjban 4754 frt 84 kr folyt be. hátralék 63.748 frt 53 kr. Ital- és fogyasztási adóban befizettetett 26.713 frt 78 kr. Az előirt 355.019 frt 70 kr tartozásból 52.504 frt 51 kr tartozás maradt. Illetékek ből 9501 frt 57 kr folyt be, az előirt 386.997 frt 77 krból 314.822 frt 50 kr a hátralék. Illetékek egyenértékben előirt 77.779 frt 91 krból deczemberben 1669 frt 75 kr folyt be, az összes hátralék 58.802 frt 18 kr. A folyó évről szóló adókövetések folyamatban vannak. Több adótörzési és dologi végrehajtási ügy előadása közben a közbecsülésben álló pénzügyigazgató hirtelen oly rosszul lett, hogy orvosi segélyben kellett részesíteni. Ezután Tóth Miklós árvaszéki elnök jelezte az árvaszékek ügyforgalmát, mire Albert Iván kir. építészeti hiv. főnök adta elő gondosan szerkesztett jelentését, mely szerint a torda-nagyszombati állami út jó karban volt. A gyulafehérvár-abrúdbányai utvonalon számos utszükülés, partszakadás és meredek kaptató lett véglegesen helyreállítva az utóbbi hónapokban; mindazáltal helyenként nehéz a forgalom, amin a folyó évben teljesítendő építkezésekkel lesz segítve. A zalathnánagyalmási mú-ut decz. 18-án lett átadva a közforgalomnak. A törvényhatósági utak közül a balázsfalvi, kisenyedi, alvinczi járásokban azok, melyek a Maros és Küküllő deltájában vannak és alkalmas fedanyag hiányában kavicsolhatók nem voltak, rossz állapotba jutottak a kedvezőtlen idő folytán. Ezen hátrányos állapoton csak kisebb-nagyobb utkorrekciókkal, rendes kisánczolásal, víz-elvezetéssel és lehetőleg alkalmas fedanyag-szerzéssel lehet segíteni, amit lehetőleg eszközölni igyekeznek a kevés pénzerőhöz mérten. A fedanyag-szállítások kevés szakasz kivételével eszközölve lettek. Az utadóalapba befolyt 16.101 frt 79 kr. Hátralék van még:

1891. évről	8.579 frt 62 kr.
1892. „	10.247 „ 64 „
1893. „	15.073 „ 70 „
1894. „	1.282 „ 68 „
1895. „	29.518 „ 13 „

Összesen 64.701 frt 77 kr, melynek beszedése iránt az intézkedések megtétettek.

Kir. építészeti hivatal javaslatára Verkari Károly, Incze Lajos, Fröhlich Károly, Károly János utbiztosok és Klein Mihály díjnok megfelelő jutalomban részesültek. Több fedanyag-szállító részére a fedanyag

számba vétele után a végjárandóság kiutaltatott.

A zalathnai kénkovand-ípar-részvénytársaság a Trempeole határán fekvő Péter-Pál bányájától a zalathnai vasut „Kénesd“ nevű végállomáshoz sodronykötél-pályát szándékozván építeni, a közigazgatási bejárásról felvett jegyzőkönyv az engedély kiadása végett m. kir. kereskedelmi miniszterhez felterjesztetett.

Dr. Havas Gyula kir. tanfelügyelő jelentése szerint teljes erőből oda törekedett, hogy a még kellő mérvben nem látogatott állami iskolákat a tanköteles gyermekek szorgalmasan látogassák. A vallás- és közoktatásügyi miniszter 101 frtot engedélyezett a millenniumi kiállításon való részvétel céljából a n.-enyedi állami polgári iskolának. Intézkedett, hogy az abrudbányai román nőegylet által fenntartott leányiskolában a magyar nyelv tanítására nagyobb gond fordítottassék.

Csiky László kir. ügyész jelentése szerint a bírósági fogházakban december hó végén 152 fogoly volt.

Dr. Magyar Károly főorvos érdekes, de éppen nem megnyugtató jelentés szerint az egészségügy december havában a következő volt:

A heveny fertőző betegségek folytán a halálozás nagyobb volt, így pl. Gyulafehérvárt 53-an haltak el, többnyire idült tüdőbántalmak folytán. Ronszoló toroklob 23 községben 112 esettel fordult elő, meghalt 33, kezelés alatt maradt 9. Legtöbb eset volt Abrudbányán, Bucsumban, Alvinczen. Vörheny 67 esetben, 16 halálos. Kanyaró 39 esettel, 1 halálos. Hagymáz 26 esettel, 4 halálos. Vérhas 5 esettel, meghalt 2. Hökhurut Tövisen 17 esettel. Gyermekágyi lázban 2 nő halt el. A megyei kórházban 86 beteg ápolatott, meghalt 1, a hónap végén kezelés alatt 48 maradt.

A gyűlés végén az albizottságok lettek megalakítva.

A jegyzői kvalifikáció.

A népesség szaporodása s a műveltség terjedése napról-napra nehezebbé teszi a megjelölési viszonyokat s ennek folytán minden rendű és rangú állás és foglalkozás betöltése fokozott képességet és munkásságot igényel.

Hajdanában minden kicsapott diákból lehetett tanító, községi jegyző, irnok stb., s hogyha ezen állásokat úgy ahogy betöltötte, felemelkedhetett a hivatali létra legfelsőbb fokára is, senki sem kérdezte tőle, meddig járt iskolába; ma már a legutolsó irnoki állás is bizonyos kvalifikációhoz van kötve, sőt önálló kézműves mester is csak az lehet, aki erre szabályszerűen képesítve van.

És ez így van jól, mert így is nagyon sok a legalább forma szerint képesítettek száma minden állásnál, úgy, hogy pl. nem egy okleveles ügyvéd volt már kénytelen egészen alárendelt, de meglehetősen javadalmazott állásra pályázni.

A formai képesítéssel bírók nagy száma pedig azt eredményezi, hogy nagyon sokszor a kevésbé érdemes, de annál élelmesebb pályázók lesz a babér, a valóban képzett, de szerény pályázóval szemben.

És ez már nem jól van így, de ezen segíteni csak úgy lehet, ha a különféle képesítések elnyerését szigorítjuk, hogy egyrészt csak a minden tekintetben megfelelő egyének jutván formai képesítéshez, a szerencse-

vadászok elestével a pályázók száma kevésbé emelkedjen, másrészt pedig a képesség mértéke emelkedjék.

Különösen a község-jegyzői álláshoz kötött kvalifikáció nem felel meg ma már az ezen valóban igen fontos állás méltó betöltéséhez fűzött kívánalmaknak s ideje volna, hogy a rég óhajtott közigazgatási tanfolyamok felállítsanak s azok hallgatóiul csak középiskolát végzett ifjak vétsenek fel, kik kellő elméleti és gyakorlati képzettségben részesüljenek.

Ha a jegyzői képesítés ily fokra emeltetnék, kettős célzt érnének el: első sorban a küszöbön álló közigazgatási reform arra való közeget találna készen, másod sorban pedig az érettségi vizsgát tett ifjak nem önzölnek el annyira a tudományos pályákat, mint most, s nem lenne annyi proletár, mint most; szívesen elmennének a jegyzői pályára, mert az ma már nemcsak jól javadalmazott állás, hanem tekintélyes is, és sok fontos feladat teljesítésével jár, mely a magasabb képzettségű ember ambícióját is kielégítheti.

E szempontból lenne kívánatos, hogy a vármegyei jegyző-vizsgáló bizottságok már most kellő szigorral bírálják meg a jelöltek készütségét, hogy szabaduljunk e téren a tultermelésről, mert valóban sok helyen oly alacsony fokra szállt le a jegyzői vizsga színvonal, hogy ha ez tovább így megy s minden munkakerülő fiatalember u. n. jegyzői oklevelet nyerhet, annyira a nyakunkra szaporodik a sok „okleveles“ jegyző, hogy minden állás betöltése veszedelemmel fog járnai a közigazgatás mind nehezebbé váló menetére nézve a pályázók bizonytalan képzettsége miatt.

Z.

Az állam keletkezése és célja.

Irta: **Biró Dezső.**

(Folytatás.)

Az egyházi elmélet, melyet bővebben főleg szt. Ágoston ismertetett „De civitate Dei“ cz. hatalmas munkájában, szt. Tamás ragyogó tollal dolgozott fel, a világi hatalmat az egyházból származtatja. Az egyház ugyanis jogait és hatalomkörét Istentől kapta Jézus Krisztus által, s éppen ezért constitutioi, egyszóval kormányzó joga, közvetlen isteni eredetű. Az egyház azután ezen isteni jogot megosztotta a világi társadalommal is, de nem minden tekintetben. Vannak jogok, melyek a természetfeletti cél elérését segítik elő, vannak kötelmek, melyek teljesítése a világi társadalmat nem érinti; ezen jogok, törvények összege az egyházé maradt s az tőle soha el nem vehető. De a magához hasonlatos hatalomkörrel ruház fel népet és fejedelmet egyaránt, s ezért mondjuk, hogy a fejedelem s az állam joga és hatásköre csupán közvetve isteni eredetű.

Ezen, bizonyos tekintetben másodrendűségnek megvolt a symboluma is, nevezetesen a középkorban az ugynevezett „officium strepae“, a „jus coronationis“, s még ma is elsősege a többi szuverének között abban nyilvánul, hogy nuncziusai a nagykövetek sorában első helyet foglalnak el.

Az állam és egyház úgy állanak szemben egymással, mint a nap és a hold, s valamint a nap ragyogóbb, hatalmasabb égi test, önmaga világít s a hold ettől nyeri világító erejét, épp úgy az egyház, létrendszerünk e napja, fényével megvilágítja az államhatalmat s bizonyos dicskörrrel vonja körül. Az egyház adott koronát a fejedelmeknek; az

egyház adta az első törvényeket, melyek a nép és fejedelem közti viszonyt szabályozták.

De voltak rendezett államok Jézus eljövétele előtt is, megvolt az állami jelleg, a jogi társaság, mielőtt az egyház elkezdette volna bámulatos hódítását. Ott van a legfényesebb példa: a római birodalom. Tagadhatatlan, hogy állami jellege megvolt, de valamint a római jog folytatását az egyház kezdte kultiválni, épp úgy az álladalmi jellegét államhatalommá a kereszténység tette. Nem is magát az államot, a pusztá személyiséget értjük a konkrét név alatt, hanem a főhatalmat. Azt pedig, a középkor történelme elég fényesen tanúsítja, az egyház emelte s a világi hatalmot ezt soha sem vont a kétségbe. Egész más természetű hatalom az, amit a kereszténység előtt látunk s más az, melyről a kereszténység után beszélünk. S bármennyire menjünk vissza a történelem folyamán, nem találunk egy népet sem, amely társadalmat alkotott s ebből államot formált, amely a hatalmat ne Istentől származtatná. Az egyház pedig az isteni jogok letéteményese, s miután a hatalom isteni jog, minden hatalom az egyház közvetítésével jött akárki tulajdonába. „Non est potestas, nisi a Deo.“ Ennyit állít az egyház a hatalom eredetéről.

A hatalom, ha főleg időszzerű (potestas temporanea), nem is eredhet máshonnan, mint az örök hatalomtól (pot. perpetua). Különös volna, ha valaki, időben élve, az idő eseményeinek alávetve s az idővel elmúlva, követelne magának örökös uralkodást. Nem kisebbdik a földi hatalom tekintélye, ha az a legfőbbtől származott. Ezért van az, hogy a keresztény királyok címek elv teszik: „Isten kegyelméből“ . . . stb.

Az nem lehet, s nem is véhető komoly érvnek, amit Grotin is tart, t. i. hogy az állami s társadalmi életre az embereket a haszon elve hajította. Ha ezen felfogás mellett foglal valaki állást, bizonyítsa be, miért van annyi károsodás, annyi vagyonszonkítás, sőt miért cselekedik olykor maga az állam is a jog ellenére, az állampolgárok kárára?

Az sem komoly argumentum, a mit főleg ma szeretnek használni a szocziológusok, miszerint az állam az egyház fölé kerekedett s annak életét is hivatva van szabályozni; mint eredhetett tehát a mai államforma az egyházi jog köréből? A felelet egyszerű. A jogtalan, igazságtalan állapotot soha sem szabad az okoskodás normájának venni s erre rendszert alapítani. Ha az állam az egyház fölé kerülne, jogsértőt tettet követne el s még inkább akkor, ha annak belügyeibe elegyedve, a rendet felforgatná. Nem egy uton haladó két institució s így az egyik a másikat nem rendszabályozhatja. Az állam is csak részleges hatalommal bír, s mint ilyen, hatalmi körén túllépve, oka lesz az egyenlenségnek, a melynek hátrányát, rossz következményeit a társadalom érezné meg legjobban. „Az 1789-iki francia forradalom a keresztény elveket kodifikálni akarta, demokratikus deliriumában gyakorlatilag eltorzította, vérrel beszennyezte. Iliadus intra muros peccatur et extra.“ (Schlauch Egyh. pol. beszédek. II. 7.)

Láttuk az egyes elméleteket külön-külön, vessük most egybe az előadottakat.

Az állam nem egyidejű a társadalommal, hanem sokkal újabb keletű, vagyis a társadalomból alakult az állam, a társadalom hasznára, céljainak előmozdítására, amely cél, a társadalmi szükségleteket tekintetbe

véve, sok mellékes czélt foglal magában. Az állam is, mint minden organizmus, az evolúció általános törvényeinek alá van vetve s így története bizonyos átalakulásokat mutat. Az említett elméletek, úgy mondhatni, az államalakulások egy-egy bizonyos korszakára vonatkoznak. A theokratikus kormány-formának megfelelő állameimélet talált a korra, az időre, amidőn a népek legelőször csoportosultak, tömörültek jogállammá. A patriarchalis kor és államforma az előbbi felfogás és rendszer folytatása volt. Alapjában, lényegében a két elmélet nem különbözik, de eltér abban, hogy a teoriát átviszi az összes hatalmakra. A patriarchalis kor azonban szintén nem állhatott fenn sokáig magára. Nem volt egy elem, a mi erősítette, támogatta volna. A patriarchalis hatalom s az ebből fejlődő királyság magánjogi jellegű volt, s ezért magántulajdon, királyi birtok az a földterület is, amelyet az állam elfoglal. Ez volt a hűbériség kiindulásának alapja s ebből származott azon elv is, a feudális ismert elve, mely szerint az állam föld, hatalom a fejedelmé lévén, az egyes állampolgárok birtoka kegybirtok, a melynek tulajdonképpen jogos birtokosa a fejedelem. A hűbériség, a feudális, a föld vallása volt, vagyis a föld valami szent, valami nagy volt ezen kor szemei előtt. Az evolúció ezt sem hagyta ki tételei közül. A föld szentsége megszűnt, elmaradt a középkorban, de a tulajdon szentségében új életre kelt. Most aztán, ha mindezen elméleteket egybe vetjük, azt látjuk, hogy mindenike a suprematiát Istenre vezeti vissza, vagyis ez az álláspont: „Non est potestas, nisi a Deo.“ Jött az egyház s rendezte a társadalmi viszonyokat, alkot a szószeros értelmében vett jogi társaságot, körülveszi a fejedelmet egy bizonyos dicsőkörrrel, a melyből származott a köteles tisztelet és hódolat elve, felruházta a „sacra majestas“ czímmel, s személyét szent és sérthetetlennek nyilvánítja. Felruházta őt legfőbb törvényszerzői és bírói joggal, vagyis, amit az egyház közvetlen az Istenségtől nyert Jézus Kristus által, azt megosztja a világi főhatalommal, s a népet is a fő iránti hódolatra, tiszteletre, szeretetre inti, „redolite quae sunt Caesaris, Caesari“.

Ennyiben állítja az egyházjog az államot az egyházból eredettnek, s ezért állítjuk mi is, hogy az közvetve isteni eredetű.

(Folytatása következik.)

A fűtésről.

Bizonyára nem közömbös valamely egyénre az, hogy télen minő fűtéssel van ellátva ama helyiség, melyben tartózkodik; különösen oly egyénekre, kik hivatásuknál fogva a telet nem egy helyt, hanem mondhatni mindennap, vagy más nap más helyt kénytelenek tölteni. Ha mindig csak városi vendéglők szobáiban lakhatnak az ember, hágyján volna: azonban, sajnos, kenyérkeresetüknek fogva legtöbb egyén városról falura szorul. Falun vendéglőt többnyire nem talál az ember és ha előkelő helyre akar az ember szállani, a jegyzőre vagy valamelyik birtokosra, esetleg postamesterre van utalva, kik az u. n. extra szobába szállásolják el a vendéget, kedveskedni akarván, és így akaratlanul megbetegedésnek teszik ki. Csak egy pár nappal rá veszi észre a vendég, hogy tudó-katarrhust, avagy tudó-gyuladást aquirált magának. Városban hasonlóképp járhat az ember, ha kellőleg nem óvatoss.

Hagy a fűtésnek mi a rendeltetése, annak igen egyszerű magyarázata van. Tudvalevő-

leg az emberi testnek mindig meg van bizonyos fokú melege, hőmérséke, az u. n. állati meleg, mely rendes körülmények közt a hónaljban 37.2 C°. Eme meleget a test főképp a megemésztett tápanyagoktól, a vérkeringéstől és a test mozgása által nyeri. Hogy egészségünk normális viszonyok közt fennállhasson, szükséges, hogy a test említett melege állandóan eme hőfok körül tartassék. A meleg vesztésére nagy befolyással bír a környezet hőmérséke. Innen van, hogy télen a levegő alacsony hőmérsékénél fogva több meleget veszítünk, mint nyáron, midőn a levegőnek esetleg testünknel magasabb hőmérsékénél fogva a testből az elpárolgás akadályozva lévén, testünk megizzad.

A fűtésnek feladata éppen pótolni azt, melyet, mint fent említém, veszítünk; másfelől pedig a ruházatnak. A természet valamennyire az állatokat a melegevesztéstől védi, amennyiben szőrökkel látja el az illető állatokat és pedig azon arányban, aminő arányban az illető állatok a megfelelő klimatikus viszonyoknak ki vannak téve.

Innen van az, hogy oly egyéneknek, kik az északi sark közelében laknak, majdnem egész testük szőrös, mint pl. az eszkimóknak. A meleget tápanyagokkal is pótoljuk, amennyiben a klimatikus viszonyoknak megfelelőleg táplálkozunk; így pl. télen zsírnemű anyagokkal, nyáron inkább zöldegekkel táplálkozunk.

A fűtésnél tekintetbe jönnek a fűtő anyagok, továbbá a meleget közvetítő tárgyak, a kályha. Fűtő anyagokul használnak: fa, kőszén, szalma, szárított trágya; oly vidéken, hol fa nincsen, viz stb., fűtő tárgyul fém, porcellán tárgyak; hol gőzfűtés van, fémcsövek. Nem elegendők mind eme tárgyak, hogy kellő meleget kapjunk, hanem szükséges, hogy a helység, melyben e melegítő készülékek el vannak helyezve, a hygienikus viszonyoknak megfelelőleg berendezve legyenek. Így pl. a falak ne legyenek nedvesek, mely nedvesség a meleg által az egészségre még kártékonyabb lehet az által, hogy párolgásnak indul és a légző szervek által belehelhetik. Fontos továbbá az ablakok minősége, t. i. hogy kellőképpen zárjanak, léghuzamot elő ne idézzenek. Így pl., hogy télen az ablakok párkányai kellőleg zárjanak, óvatossággal nem fölösleges az ablak párkányait mohával körülfoglálni, czélszerűbb szárított poronddal.

Nem közömbös a szoba padozatja sem; deszkával kellőképpen kipadozva legyen, a deszkák egymást szorosan érintsék, hogy a deszkák közti mélyedésekben piszok, por, esetleg ételrészletek fel ne gyűljenek, mely rothadásnak indulva, a levegőt megfertőzi. Nem csekély fontosságú azon körülmény sem, hogy vajjon a szoba alatt pinczehelyiség van-e, vagy nincs. A pincze minősége, tartalma, (bor, pálinka, zöldegek stb.) szintén befolyással vannak a szoba hőmérsékére; t. i. alkohol tartalmu anyagok rossz melegvezetők. A szoba hiujának (padlásának) ép volta szintén fontos. A lakhelyiség falainak minősége szintén befolyással bír a szoba hőmérsékére; t. i. a falak téglából avagy kővekből építvék, utóbbiak nehezen melegszenek fel, de nehezen is adják ki a meleget, ellenben a téglák könnyen melegszenek fel és könnyen is adják ki a meleget. Nem jelentéktelen fontossággal bír a talaj is, melyre a lakház épült; t. i. száraz, kavicsos talaj, avagy nedves, esetleg korhadást tar-

talmazó talaj párolgás által a levegőt szintén rontja; onnan van az, hogy a padozatot czeментомtel is borítják be.

A szoba hőmérsékere szintén tekintetbe veendő, hogy valamin tulságos hideg, ugy tulságos meleg szintén káros hatással van az egészségre.

Ez okból czélszerű, ha az illető helyiségben hőmérő is van, melylyel a szoba hőmérsékét kellőleg ellenőrizhetjük. A hőmérőt czélszerű úgy elhelyezni, hogy a környezet a falak által be ne folyásoltassék, lehetőleg oly magasságban, melyben a ember feje álló helyzetben van, vagyis 160—170 cm. Igen czélszerű, ha a fűtő tárgy egy fa-ernyővel van ellátva, hogy nagy hőmérsék esetében a nagyfokú kisugárzást megakadályozzuk. Hogy a fűtő kályha mellett a fűtő anyagok elhelyezésére e czélu kosarat vagy ládat tartani szükséges, azt talán fölösleges is említeni.

A fűtés ugyanis oly módon történik, hogy a meleget szolgáltató anyagok a fűtő felületet (fém) fölmelegítik, emez meg a levegővel közli vezetést által a meleget. Eme védő ernyőknek feladata a meleg tulságos kisugárzását megakadályozni.

Nem jelentéktelen körülmény az sem, hogy este, lefekvéskor, a szoba tulságosan föl ne legyen hevítve, miután a test hamar fölmelegedvén, a tűz elalszik, a test hirtelen kihül.

Épp úgy reggel se tanácsos sokkal hosszabb idővel a fölkelés előtt fölmelegíteni, miután a levegő szintén lehűlhet és ez által a test meghűlésnek lehet kitéve.

Még egy körülményre kell figyelemmel lennünk, t. i. a fűtő felület tisztántartására. Ugyanis a por, esetleg ételrészletek a kemenczen fölmelegítés előtt eltávolítottassanak, miután a fűtő felület fölhevítése által a porrészletek a levegőre szállva, a levegőt szintén megfertőzik; épp úgy kerülendők különböző festő anyagok, melyek által a fűtő felületet bevonni szokás, mely festékek többnyire mérges anyagokat tartalmaznak és a lég-utakba bejutva, káros következményeket vonnak maguk után.

A kemenczékkel összeköttetésben levő kürtök kellő szellőzéssel legyenek ellátva és a szél-áram irányának kellőleg ellent állhassanak, mire nézve igen ajánlatosak a dr. Fodor budapesti tanár által ajánlott Wolpert-féle kürtök. Eme kürtöknek feladata megakadályozni azt, hogy a füst vissza ne csapjon, mert ez esetben a szoba levegője füst-termékekkel, szénoxyddal lesz fertőzve.

Befejezésül fölemlitem, hogy, mint némely helyiségben szokás, bizonyos italok vagy ételek a kályhán való fölmelegítés által a levegőre szintén befolyással bírnak, ugyszintén a világító anyagok, melyek a levegő hőmérsékét szintén befolyásolják, azáltal, hogy éges általi meleget termelnek, mely a szoba melegét fokozza.

Vajna Izidor,
szig. orvos.

Vegyes hírek.

— *T. olvasóink figyelmébe ajánljuk, hogy lapunkat a következő számtól kezdődőleg már csak azoknak küldjük, kik az előfizetési díjakat beküldötték. Saját érdekükben kérjük tehát mindazokat, kik lapunkra előfizetni szándékoznak, az előfizetési díjak haladéktalan beküldésére, mert fölösleges példányokat nyomtatni nem fogunk.*

— **Hymen.** Fülöp Károly Bethlen-főiskolai segédtanár f. hó 18-án esküdött Lázár Mariska kisasszonynak, Lázár Adolf kereskedő kedves leányának. Az egyházi áldást tiszt. Szilágyi Farkas ev. ref. lelkész adta az ifju párra.

— **A tél** hidege kissé alább hagyott s f. hó 17-én szép tiszta hó hulldogált. Este felé közbe-közbe erős szélroham kerekedett, de néhány perc múlva ismét csönd lett.

— **A zónatarifa,** valószínűleg márczius 1-én kezdődőleg, részben módosítva lesz. A szomszédos forgalomban 3 szakasz lesz 10, 15 és 20 kilométer távolsággal, egy azonban, hogy az eddigi I. és II. vonalszakaszok díjai megmaradnak, a III. vonalszakasz díja pedig a I. vasúti osztályban 50 kr, a II-ban 30 kr, a III-ban 20 kr lesz, ami lényeges kedvezmény. A távolsági forgalomban a személyvonatoknál a II. kocsi osztály díjtétele a XIII zónában 5 frt 40 kr, a XIV. zónában 6 frt lesz, tehát 10 és 20 krral több, mint eddig. Az I. kocsiosztály alapdíja vonalszakaszonként 60 kr lesz, a XIII. zónában pedig 8 frt 10 kr, a XIV. zónában 9 frt. — A gyorsvonatoknál a II. kocsiosztály díja a XII. zónában változatlan marad, a XIII. zónában 7 frt, a XIV-ben 8 frt lesz. Az első osztályban XI. vonalszakaszon 75 kr lesz az alap-ár. A XII. zónában 9 frt, a XIII-ban 10 frt 50 kr, a XIV-ben 12 frt, (eddig 9 frt 60 kr volt). Hogy ezek a díj-emelések a külföldi utazási díjakkal szemben még mindig olcsóbbak, s hogy különösen a I-ső osztály megbirja a díj-föl-emelést, az kétségtelen.

— **Az állam jövedelmei** 1894-ben a posta-, távirat- és telefon-díjakból négy millió 321-312 frtot tett. Hogy mily hatalmasan emelkedett a postaforgalom, mutatja az, hogy a megelőző évvel szemben 337 millió darabbal többet szállítottak. Az államvasutak jövedelme szintén igen tekintélyes, t. i. 85 millió forint bevételből 36 és fél millió volt a haszon. Ezek a számok igazán beszélnek, igazolják annyi sok ellenzéki jermiad daczára hazánk közgazdasági emelkedését, melyet gondos és hű kezelessel évről évre fokozni lehet.

— **Kitiltott könyv.** A „Fragmented in autorii romani vedu si moderni, de C. S. Stoicescu“ című román könyvnek a hazai román tannyelvű iskolákban való használatát, vagy az iskolai könyvtárakban való tartását a vallás- és közoktatásügyi miniszter ur 48802-95. sz. a. eltiltotta.

— **Nyilvános számadás és köszönet.** Az E. M. K. E. balázsfalvi iskolájában tanuló szegény gyermekek felruházására s a mult december hó 24-én felállított karácsonyfák földszítésére szükséges költségekhez szíves adományaikkal hozzá járultak: özv. Mendl Simonné, Sinberger Salomonné és Simonffy Alajos 5—5 frttal, Pongrátz Gergely 4 frttal, id. Dániel Mihály, báró Splényi Árpád, Spalla Aurél 3—3 frttal, Schieszl Károly, Bretter Mór, Vélvart Mór, Splényi Árpád, Lázár Albert, dr. Nánassy László 2—2 frttal, Reisman és társai 1 frt 50 krral, Schieszl Károlyné, Bretter Mór, dr. Dobozy, Heisikovits Lipótné, Csáklánné, Náftáliné, Cseresznyés Ödön, Gidófalvy Pálné, Ungár Gyuláné, Tornya Lajos, Bretter József, Enyedy Lajos, Placsintár Gergely, Mendl Jakab, Sinberger, özv. Schieszl Károlyné, Ungár Gyula, Albert József, Thát György, Dániel István, Egyed Albert, Gulácsy József, Löwy Henrik, Teleki Zsigmond, Lázár Gergelyné, Baruch Jenő,

Deán Valér, Kupferstich Samu, Jánovits Gyula, Lázár Gerő, Lázár Gábor, Versényi Károly, Gáspár Jonás, Jónás Géza, Dobolyi Zsigmond, Török Bertalan, Imreh Károly, Török Bertalanné, Ágoston Géza 1—1 frttal, N. N., Komáromy Albert, Mikle József, Salmen József, Gaus József, Eisikovits Herman, Ince Lajosné, Munteanné, Gazsi Mihály, dr. Ronai János, Trifán Aurélné, Frau Rárschdi, R. Gross, Bíró József, Császár László, Strohmajer Sándorné, Droszth József, Papp Jánosné, Srammer Béla, Nemes, Sch. f. f., Hirsch Hermán, Fürstner Gy., Sinberger Manó, Nussbaum Mihály, Mórítz Urbach, Donok, Szv. Benedekné, Dobolyi Sándor, Goesman József, Gulácsy Józsefné, Mihelezán Nikulae, Hirsch Mihály, Drazan Dumitru, Mih. Todor, Polgár András, Glatt József, Heczegán Petru, Nagy Lajos, Andrassy János, Deutsch Adolf, Batta Bertalan, dr. Varró László, Vinczenti Max, Kovács Gyula, Tóth Miklós, Heisikovits Lipót, Lőb Gyula, 50—50 krral, Zudor Zsuzsa, Fichtacher János, Reheján Szmion 40—40 krral, Takács János, Zoltáni Gábor, Köpeczi Gyula, Fuchs Netti, Helen Mathias 30—30 krral, Vörös Endre, Mátyás Sándor 25—25 krral, Weinhold, Veress József, Pataki, Áron Antal, Fejérdi Gyula, Mich. Oberth, Gálffy István 20—20 krral, Genad Ferencz, Rossler, Trattner Sára, Sinczki Ferencz 10—10 krral, Goldstein W. adott 5 drb. könyvtáskát. Ugyane célra a műkedvelők decz. 15-én tartott előadásuk jövedelméből 20 frtot adtak, s ezzel együtt bejött 128 frt 50 kr. Iskolánk gondnoksága kedves kötelességet teljesít, midőn azon szíves adományokért hálás köszönetét nyilvánítja s a t. adakozó közönségnek becses tudomására hozza, hogy a begyűlt összeg iskolánk néhány szegény tanulójának a legszükségesebb ruhadarabokkal való ellátására s a felállított 2 karácsonyfa kisebb ajándéktárgyakkal történt feldíszítésére fordított. De kedves kötelességének tartja gondnokságunk hálás köszönetét fejezni ki a gyűjtőknek is. (Pongrátz Simonné ó nsga, Thát Ilona k. a. és Simonffy Alajos főszolgabíró) s közöttük különösen Pongrátz Simonné ó nagyságának, ki fáradságot nem ismerő buzgóságot fejtett ki ugy a gyűjtésben, mint a karácsonyfa-ünnepély rendezésében. Balázsfalva, 1896. jan. 15-én. Az iskola gondnoksága.

— **(Diana bosszúja.)** A „Gil Blas“ beszél a következő vidám történetkét: Dane de Gagny és Juliette d'Amblemont, két hölgye annak a régi gárdának, mely nem hal ugyan meg, de nagyon könnyen megadja magát, halálos bosszút esküdött egymás ellen. Ajkuk színe nem olyan ugyan már, mint az érett cseresznye, de nyelvük még mindig hegyes. Az ellenségeskedés hirtelen főtt, egy darab első felvonása után, amikor Diana szemére hánytá Juliettenek, hogy elcsábította kedvesét. „De ne gondolja, hogy valami nagyra tartom őt!“ Szíszeggett a megsalt Diana. „Impertinens volt és én gyűlölöm az impertinenseket . . .“ — „Oh“ válaszolta Juliette „hisz ilyet se sokat talál már.“ Diana ajkait harapdálta, de nem talált szót a válasza, hanem bosszút esküdött. És mit tett a kis kedves? A házat, amelyben Juliette lakik, következő feliratu márványtábla ekesíti:

Alapított 1840-ben
Első ízben leégett 1855-ben.
Renováltatott 1880-ban.

Pár nap óta még egy negyedik sor is olvasható az emléktáblán melyet ismeretlen kéz vésett be oda. Csak ez a két szó:

Juliette d'Amblemont.

Ez volt a szép Diana bosszúja.

— **Edison a háborúról.** Egy newyorki ujságíró a mult napokban fölkereste Edisons, a nagy feltalálót, és megkérdezte, hogy mi a véleménye a háborúról. Edison azt felelte, hogy a háboruelső híre hadi gépek fogják elárasztani a földet, ezentul nem nagy hadseregek hanem egyes elektrotechnikusok fogják eldönteni a nemzetek sorsát. A víznek sokkal több lesz ezután az áldozata, mint az ágyugolyóknak, mert olyan gépeket készített ő maga is, melyek 5000 volta erejű vízáramot lövelnek az ellenség közé és embert, állatot tova sodornak. Ilyen gépek ellen nem lehet tenni semmit, mert aki csak közeledik felejtük, a halál fia. Ezenkívül kéznél van még, mondotta Edison, a villamos láncz is. Ennek egyik végét dinamó gépre erősítik, a másik pedig ágyuval van összeköttetésben. Ha az áramot megindítják, a levegő megtelik tüzes kigyókkal és táborit, embert tönkre tesz. Rendelkezésünkre áll még az ugynevezett „pokolgép“ is, folytatta Edison. Ez léghajó, melynek csolnakjához dinamittal telt gépezet van erősítve, ezt dobják le a gyanutlan ellenségre. „Nem hiszem, végezte be Edison beszélgetését, hogy egyhamar háboru üssön ki a világnépek között, mert egy háboru egész nemzeteket söpörne el a föld színéről. Nem tételezem azt fel a mostani kultur nemzetekről, hogy ilyen vérengzésre képesek lennének, hogy ezred évek művét néhány óra alatt megsemmisítenék.“

Szerkesztőség:

Dr. MAGYARI KÁROLY. TÖRÖK BERTALAN.

Kiadók: Czirner és Lingner.

Czirner és Lingner könyvnyomdája, Nagy-Enyeden.

Kerestetik b e r b e
Enyed közelében 10—20
hold szántóföld takar-
mány-termesztésre.
Czím megtudható a
kiadóhivatalban. 2—4

59—96. főisp.

Pályázati hirdetmény.

A kormányzatomra bizott Alsófehérvármegye kisenyedi járásában, Koneza székhelyen, nyugdíjaztatás folytán a járási orvosi állomás tisedésbe jövén, ezen 500 frt évi fizetés és 150 frt uti-átalánnyal javadalmazott állásra ezennel pályázatot hirdetek és felhívom mindazokat, kik ezen állást elnyerni óhajtják, miszerint életkorukat, családi állapotukat, eddigi működésüket, továbbá az 1883. évi I. t. cz. 9. §-ban előirt elméleti képzettségüket és a nagymgu m. kir. belügyminiszter urnak 1893. évi 80099 számú szabályrendelete szerinti tisztiorvosi vizsgálat sikeres letételét igazoló okmányaikkal felszerelt pályázati kérvényüket hozzám f. évi január hó 30-ig bezárólag terjeszszék be.

Alsófehérvármegye főispánjától.

Nagy-Enyed, 1896. január 16-án.

Zeyk Dániel,
főispán.

Sz. 48—846. Alsófehérvármegye Főispánjától.
főisp.

Pályázati hirdetmény.

A kormányzatomra bizott Alsófehérvármegye központi árvaszékénél elhalálozás folytán üresedésbe jött és 450 frt fizetés és 100 frt lakbér évi javadalmazással egybekötött **irnoki** állásra ezenel pályázatot hirdetek.

Felhívom ennél fogva mindazokat, kik ezen állást elnyerni óhajtják, hogy életkoruk, családi állapotuk és az 1883. évi I. t.-cz. 19. § ban előirt elméleti képzettségüket, ugy eddigi működésüket feltüntető okmányokkal felszerelt pályázati kérvényüket hozzám **foljó évi január hó 29-ig** bezárólag terjeszték be.

Nagy-Enyed, 1896. január 14.

Zeyk Dániel,
főispán.

734—1895. b. v. sz.

Árverési hirdetmény.

Alulirt kiküldött bir. végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 210. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy az erzsébetvárosi kir. törvényszéknek 8296—895. sz. alatti végzése alapján a nagyenyedi kir. járásbírósnak 6184—895. sz. a. kiküldő végzése folytán tövisi Schvarecz Bernhárd esőtömögéhez tartozó rőfös bolti áruzekek stbből álló ingóságok, melyeknek becsértéke 1337 frt 11 kr.

Mely árverésnek a fenti kiküldetést rendelő végzése folytán Tövisen a 200 sz. a. házná leendő eszközlésére 1896. évi **február 3-ik napjának** d. e. 9 órája határidőül kitűztetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok, ezen árverésen, az 1881. évi LX. t.-cz. 107. §-a értelmében a legtöbbet ígérőknek becsáron alól is eladatni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára 1881. évi LX. t.-cz. 108. §-ában megállapított feltételek szerint lesz kifizetendő.

Kelt Nagy-Enyeden, 1896. jan. hó 10. napján.

Gajzágó Simon,
kir. bir. végrehajtó.

Gazdatiszt.

Alulirott **igazgatói** vagy **titkári** állást kész elfogadni 1896. évi **ápril 24-től** fogva, vagy esetleg még előbb is.

Esetleg ajánlja magát gazdasági számadások összeállítására, felülvizsgálatára több középirtok gazdatisztjei felügyeletére Szakképzettségét s **15 évi gyakorlatát** előkelő udvaroktól nyert bizonyítványokkal képes igazolni.

Ajánlatok **Versényi Károly** gazdatiszthez (Besenyő, Alsófehérvármegye u. p. Balázsfalva) küldendők. 2—3

Sz. 335—1896. kig.

Hirdetmény.

Gyulafehérvár sz. kir. város tanácsánál időközben megüresedett **tanácsjegyzői** állásra pályázat nyíltatik.

Ezen állás évi javadalmazása 800 frt és szabályszerű nyugdíj illetményével van egybekötve; felhívom pályázni kívánókat, hogy kellőleg felszerelt s az 1883. évi I. t.-cz. szerint megkivántató törvényes minősítésüket igazoló pályázati kérvényeiket hozzám czimezve legkésőbb 1896. évi **január hó 25-ig** bezárólag terjeszték be.

A kitűzött határidő elteltével, valamint a fenn idézett törvényben megkivántató minősítésüket igazoló bizonyítványok hiányában beterjesztett kérvények tekintetbe nem vétetnek.

Gyulafehérvár sz. kir. város tanácsától 1896. január 15.

Novák Ferencz,
kir. tan. polgármester

Malombérleti hirdetmény.

A nagyenyedi ev. ref. **Bethlen-főiskola** nyilvános árverés útján haszonbérbe adja a tulajdonát képező alábbi **lisztelő malmait**, u. m.:

1. A nagyenyedi határban fekvő 3 kövü. ugynevezett „**Csere**“ malmot **901 frt kikiáltási összeggel.**

2. A Muzsina községben levő 3 kövü. ugynevezett „**Szítás**“ malmot **380 frt kikiáltási összeggel.**

3. A Felenyed községben levő 3 kövü. ugynevezett „**Papir**“ malmot **1015 frt kikiáltási összeggel.**

4. A Felenyed község felső végében

levő 3 kövü. ugynevezett „**Mart alatti**“ vagyis „**Papir**“ malmot **606 frt kikiáltási összeggel.**

A bérlet mindenik malomra nézve **1896. évi július hó 1-én kezdődik és tart 6 évig.**

Az árverés Nagy-Enyeden a főiskola jószágigazgatósági irodájában tartatik meg, még pedig a „**Csere**“ és „**Szítás**“ malmokra nézve **1896. január 30-án d. e. 11 órakor**; a „**Papir**“ és „**Mart alatti**“ malomra nézve **1896. január 31-én d. e. 11 órakor.**

Bánatpénzül a kikiáltási összegnek 10%-a teendő le készpénzben, vagy óvadékképes értékpapirban.

Zárt ajánlatok is adhatók be az árverés megnyitásáig.

A részletes feltételek a jószágigazgatósági irodában a hivatalos órák alatt betekintheők.

Nagy-Enyed, 1896. január 8.

Bethlen-főiskola
jogügy- és jószágigazgatósága.

Kathreiner-féle
KNEIPP-MALÁTA-KÁVÉT

Mindenütt kapható - ½ kiló 25kr.

Mi a
Kathreiner-féle
Kneipp-maláta-kávé?

Valódi **egészségi és családi kávé**, mely Kathreiner gyártási módja által a kedvelt valódi kávé ízét nyeri. Eltekintve egyéb előnyeitől, már ez okból különbözik ezen maláta-kávé minden más hasonló gyártmánytól.

A Kathreiner-féle kávé a legizletesebb, legegészségesebb és legolcsóbb pótkávé. Természetes tiszta gyártmány egész szemekben, miért is felette előnyösen használható, az örölt s ez okból a vevő közönség által nem ellenőrizhető pótkávéval szemben, melyek hatósági vizsgálatok tanúsága szerint gyakorta idegen anyagokkal hamisítvák.

Eleinte csak **harmadrészben**, később felében adhatjuk a Kathreiner-kávét a valódi kávéhoz, s így az egészségre megbecsülhetetlen hatása mellett minden háztartásban jelentékeny megtakarítást eszközölhetünk.

A Kathreiner-féle kávét a **legelső orvosok** ajánlják, s az ugy nyilvános intézetekben, mint **családok ezrei** körében naponta jónak bizonyul. Sőt magában, azaz valódi kávé hozzáadása nélkül használva, a Kathreiner-féle kávé a legjobb erősítő szer és a legegészségesebb, legkönnyebben megemészthető és egyszersmind a legizletesebb ital.

Lelekiismeretes gazdasszony vagy anya, általában kávéivó, egészsége érdekében perczig se habozzon Kathreiner-féle Kneipp-maláta-kávét használni. Az értéktelen hamisítványokkal szemben, melyekkel ma is csalják a közönséget, a vételnél vigyázni kell a fehér eredeti csomagokon látható névre

Kathreiner!

Vigyázzanak! Saját érdekükben ne engedjék magukat rábeszélteni! A valódi „Kathreiner“ sohasem szabad más csomagolásban, vagy nyitott áruként eladni.

Az 1896. ezredéves kiállítás alkal- mából az államtól engedélyezett

II. Magyar Osztály-Sorsjáték

Kibocsátás: 120,000 sorjegy 45,007 három osztályba osztott nyereménnyel és egy jutalomdíjjal.

H u z á s o k

I. osztály
189. február 5—8-ig.

II. osztály
1896. márczius 11—14-ig.

III. osztály
1896. május 12—28-ig.

Árak az I. osztályra:

I egész	I fél	I tized	I huszad	sorsjegy
20.—	10.—	2.—	1.—	forint

Teljes sorsjegyek árai (mindhárom osztályra érvényes):

I egész	I fél	I tized	I huszad	sorsjegy
60.—	30.—	6.—	3.—	forint

A nyeremények teljes adó- és illetékmentességet élveznek és minden levonás nélkül fizettetnek ki; a huzások az állami hatóságok felügyelete alatt állanak és egy kir. közjegyző jelenlétében ejtetnek meg.

Midőn a sorsolási tervezetet főntebbiekben közzé tesszük, egyben köztudomásra hozzuk, hogy a sorsjegyek mától fogva a falragaszokon jelzett elárusítóknál a fenti eredeti árakon kaphatók.

Budapest, 1895. december 24.

Magyar Osztály-Sorsjáték Igazgatósága.

Minden
3-ik sorsjegy
nyer.

Még soha nem létezett nyereményesélyeket

nyujt az államilag engedélyezett

Minden
3-ik sorsjegy
nyer.

II. Magyar Osztály-Sorsjáték

45,007 három osztályba osztott pénznyeremény 9,200,000 korona összértékben.

Legnagyobb nyeremény a
legkedvezőbb esetben

Egy Millió

korona.

Az I. osztály huzása 1896. február 5—8-ig.			A II. osztály huzása 1896. márczius 11—14-ig.			A III. osztály huzása 1896. május 12—28-ig.		
Nyereménytervezet:			Nyereménytervezet:			Nyereménytervezet:		
Nyeremény	korona	korona	Nyeremény	korona	korona	Nyeremény	korona	korona
1 á	80000	80000	1 á	100000	100000	1 jutalomdíj	60000	60000
1 "	60000	60000	1 "	60000	60000	1 á	40000	40000
1 "	40000	40000	1 "	40000	40000	1 "	30000	30000
1 "	30000	30000	1 "	30000	30000	1 "	20000	20000
1 "	20000	20000	1 "	20000	20000	1 "	10000	10000
1 "	15000	15000	1 "	15000	15000	1 "	4000	8000
1 "	10000	10000	1 "	10000	10000	2 "	2000	4000
2 "	8000	16000	2 "	8000	16000	5 "	1000	5000
8 "	4000	32000	8 "	4000	32000	10 "	800	8000
10 "	2000	20000	10 "	2000	20000	34 "	600	20400
13 "	1000	13000	13 "	1000	13000	100 "	200	20000
100 "	400	40000	100 "	400	40000	200 "	100	20000
860 "	200	172000	860 "	200	172000	2650 "	200	530000
9000 "	80	720000	9000 "	120	1080000	22000 "	100	3300000
10000 nyeremény összesen .		1268000	10000 nyeremény összesen .		1648000	25007 nyeremény és egy jutalom		6284000

Árak az első osztályra:

1/1	1/2	1/10	1/20	forint
20.—	10.—	2.—	1.—	forint

Teljes sorsjegyek árai (mindhárom osztályra érvényes):

1/1	1/2	1/10	1/20	forint
60.—	30.—	6.—	3.—	forint

Ajánlja és szétküldi az összegeknek előzetes beküldése mellett vagy utánvétellel

Heintze Károly

Budapest, Servita-tér 3.

Sürgönczim:
Lottoheintze,
Budapest.

Biztonság szempontjából ajánlatos, hogy a sorsjegyeknek ajánlott levélben való küldése kívántassék és a fenti eredeti árak mellett osztálysorsjegyeknél ajánlott levelek portója és nyereményjegyzék díja fejében 25 kr. — Teljes sorsjegyek megrendelésénél pedig portó és 3 nyereményjegyzékért 50 kr küldendő be.

Az első magyar osztálysorsjáték alkalmával tisztelt vevőim között a következő főnyereményeket osztottam ki: 400.000, 200.000, 100.000, 80.000, 50.000 koronásak stb.

Sürgönczim:
Lottoheintze,
Budapest.